

VYUŽÍVANIE NÁSTROJOV UMELEJ INTELIGENCIE V ADVOKÁTSKEJ PRAXI

THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN ADVOCACY

Zuzana Mlkv Illov¹, Igor Hron²

Abstrakt: Článok sa zaoberá modernm vyuivanm nástrojov umelej inteligencie (AI) v advokátskej praxi, s dôrazom na ich prínosy aj riziká. Analyzuje oblasti, v ktorých sa AI už dnes uplatňuje, ako je prvn rešerš, tvorba podan, due diligence, sumarizácia spisov, predikcia výsledkov sporov a administrvna podpora advokátov, a poukazuje na praktick príklady z medzinárodného aj domáceho prostredia. Článok sa zameriava aj na riziká spojen s vyuivanm AI, predovšetkým na otázky dôvernosti a ochrany osobnch udajov, spoľahlivosti výstupov a potreby zachovania ľudskeho faktora v advokácii. Suastou článku sú aj výsledky dotazníkového prieskumu medzi slovenskými advokátmi, ktor zisťoval, či a v akej miere vyuivj nástroje umelej inteligencie v praxi a ak konkrétne aplikácie preferujú. Cieľom článku je poskytnúť komplexn prehľad spôsobov využitia AI v advokátskej praxi, analyzovať dostupn nástroje a zhodnotiť riziká, ktoré vyuivanie umelej inteligencie prináša pre výkon advokácie a zachovanie jej základných prncpov.

Kľuve slová: umel inteligencia, advokcia, technolgie v prve, regulcia

Abstract: The article examines the modern use of artificial intelligence (AI) tools in legal practice, focusing on both their benefits and risks. It analyzes the areas in which AI is already applied, including legal research, drafting of legal documents, due diligence, summarization of case files, litigation outcome prediction and administrative support for law firms, while also highlighting practical examples from international and domestic contexts. The article also addresses the risks associated with the use of AI, in particular issues of confidentiality and data protection, reliability of outputs and the need to preserve the human factor in legal services. It further presents the results of a survey conducted among Slovak lawyers, which explored the extent to which they use AI tools in practice and identified the most frequently used

¹ Univerzita Komenského v Bratislave, Prvnick fakulta, Ustav klinickho právneho vzdelvania.

² Univerzita Komenského v Bratislave, Prvnick fakulta, Katedra prvnch dejn a právnej komparatistiky.

applications. The aim of the article is to provide a comprehensive overview of the ways in which AI can be used in legal practice, to analyze available tools and to assess the risks that the use of AI poses for the performance of the legal profession and the preservation of its core values.

Key words: artificial intelligence, legal profession, legal technology, regulation

Úvod

Umelá inteligencia (AI)³ sa stáva stále významnejšou súčasťou poskytovania právnych služieb a mení spôsob, akým advokáti pracujú.⁴ Výnimkou nie je ani oblasť právneho výskumu.⁵ Veľké právnické firmy ale aj menšie kancelárie stále viac využívajú rôzne AI nástroje s cieľom zvýšenia produktivity dosiahnutia a lepších výsledkov pre klientov.⁶ Advokáti očakávajú, že AI pomôže zvládať rutinné úlohy rýchlejšie a presnejšie, zníži náklady a uvoľní čas na analytickejšie právne výstupy. AI a rôzne nástroje využívajúce strojové učenie,⁷ už teraz nachádzajú uplatnenie vo viacerých oblastiach právnej praxe, ktoré podrobne rozoberieme nižšie. Zároveň s jej využívaním prirodzene prichádzajú viaceré riziká a výzvy. Advokátska profesia je založená na dôvere, dôvernosti a odbornom posúdení, pričom neopatrné alebo nekontrolované využívanie AI môže narušiť systém ochrany práv klienta. Napríklad americká advokátska komora (ABA) vydala v roku 2024 formálne stanovisko k

³ V článku vo všeobecnosti používame pri pojme AI definíciu LGAIM (Large Generative Artificial Intelligence Models) pod ktorými máme na mysli pokročilé modely strojového učenia, ktoré sú trénované na generovanie nových dát, ako je text, obraz alebo zvuk, čo ich odlišuje od iných AI modelov, ktoré sú určené napr. na predikcie alebo klasifikácie. Pri inom využití alebo nástrojoch na prípadné odlišnosti poukazujeme na konkrétnych miestach v článku. Bližšie pozri: HACKER Philipp Hacker – ENGEL Andreas – MAUER Marco. Regulating ChatGPT and other Large Generative AI Models. In: *Proceedings of the 2023 ACM Conference on Fairness, Accountability, and Transparency (FAccT '23)*. Association for Computing Machinery, 2023, s. 1112–1123. <https://doi.org/10.1145/3593013.3594067>.

⁴ CHOI, Jonathan et al. Lawyering in the Age of Artificial Intelligence. In: *Minnesota Law Review*, roč. 109, č. 1 (2024), s. 150.

⁵ MA, Guangze. Informetric Analysis of Researches on Legal Issues Related to Artificial Intelligence. In: *Asia Conference on Cognitive Engineering and Intelligent Interaction (CEII)*. 2023, s. 131.

⁶ COUTURE, Robert J. The Impact of Artificial Intelligence on Law Firms' Business Models, Harvard Law School Center on the Legal Profession – Insights, 25.2.2025, dostupné na: <https://clp.law.harvard.edu/knowledge-hub/insights/the-impact-of-artificial-intelligence-on-law-law-firms-business-models/>

⁷ AMERICAN BAR ASSOCIATION. *Formal Opinion 512: Generative Artificial Intelligence Tools*. Standing Committee on Ethics and Professional Responsibility. 2024. Dostupné na: https://www.americanbar.org/content/dam/aba/administrative/professional_responsibility/ethics-opinions/aba-formal-opinion-512.pdf

využívaní AI, britský regulačný orgán SRA (The Solicitors Regulation Authority)⁸ schválil prvú „AI-driven“ advokátsku kanceláriu, avšak pod podmienkou prísneho dohľadu advokátov (ľudského faktora na kontrolu kvality)⁹ a Rada európskych advokátskych komôr (CCBE) publikovala v roku 2022 odporúčania pre použitie AI v advokácii¹⁰ a rovnako aj FBE formulovala pravidlá používania AI v advokácii.¹¹ Tieto kroky signalizujú, že kým AI môže priniesť nevídanú efektívnosť a inováciu do tvorivej činnosti advokátov, musí byť nasadzovaná obozretne, aby neohrozila podstatu advokácie. S ohľadom na využívanie nástrojov umelej inteligencie v právnej praxi je nutné precizovať aj pravidlá profesijnej etiky, ktoré budú tieto zmeny v práci advokátov dôsledne reflektovať.

Spôsoby využívania AI v advokátskej praxi

Moderné AI nástroje (vrátane veľkých jazykových modelov – LLM) dokážu automatizovať alebo asistovať pri mnohých činnostiach, ktoré predtým vykonávali výlučne ľudia. V advokátskej praxi sa osvedčujú najmä v nasledujúcich oblastiach, ktoré budú bližšie rozobraté nižšie:

a) Právny rešerš

AI zásadne mení právny rešerš, teda vyhľadávanie judikatúry, zákonov a ich syntézu do použiteľnej podoby. Tradičné právne rešerše cez kľúčové slová sú v súčasnosti dopĺňané generatívnymi AI nástrojmi, ktoré rozumejú prirodzenému jazyku a dokážu odpovedať na komplexné právne otázky s odkazmi na relevantné zdroje.¹²

Využitelnosť týchto nástrojov je však v slovenskom právnom prostredí pomerne limitovaná. Je tomu tak preto, že v slovenských judikátoch sa vyhľadáva ťažšie vzhľadom na unikátnosť označenia súdnych rozhodnutí/judikátov (t. j. špecifickú

⁸ Orgán regulujúci časť praktizujúcich právnikov, tzv. *solicitors*. Tieto opatrenia sa však nedotýkajú tzv. *barristers*, ktorých regulačnou autoritou je Bar Standards Board, pričom táto vydala k problematike AI výskumnú správu: <https://www.barstandardsboard.org.uk/static/370d1003-9533-4316-87ba75f68a41c357/ad2aee91-7af9-4620-b6a1a67d5f1a04cd/Tech-at-the-Bar-2025.pdf>

⁹ SOLICITORS REGULATION AUTHORITY. *SRA approves first AI-driven law firm – Garfield.Law*. Tlačová správa, 6. máj 2025. Dostupné na: <https://www.sra.org.uk/garfield-ai>.

¹⁰ COUNCIL OF BARS AND LAW SOCIETIES OF EUROPE. *Guide on the use of Artificial Intelligence-based tools by lawyers and law firms in the EU*. 2022. Dostupné na: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/IT_LAW/ITL_Reports_studies/EN_ITL_20220331_Guide-AI4L.pdf.

¹¹ FBE – FEDERATION OF EUROPEAN BARS. *European Lawyers in the Era of Chat-GPT: Guidelines 2.0 on how European lawyers should act regarding AI (ChatGPT)*. 2023. Dostupné na: <https://www.fbe.org/wp-content/uploads/2024/10/European-lawyers-in-the-era-of-ChatGPT-Guidelines-2.0-on-how-lawyers-should-take-advantage-of-the-opportunities-offered-by-large-language-models-and-generative-AI.pdf>

¹² SIINO, Marco et al. *Exploring LLMs Applications in Law: A Literature Review on Current Legal NLP Approaches*. In: IEEE Access, roč. 13, č. 1 (2025), s. 18255. doi: 10.1109/ACCESS.2025.3533217.

kombináciu čísel a písmen pri ich označovaní, ktorá je odlišná od spôsobu akým sú označované súdne rozhodnutia v angloamerickom právnom prostredí). Osobitným problémom v podmienkach Slovenskej republiky je prístup k rozhodnutiam, keďže je konečná množina informácií rozsahovo limitovaná v porovnaní s rozhodnutiami identifikovateľnými prostredníctvom komerčne dostupných produktov, resp. internetovej stránky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky.¹³ Vzhľadom na to sa ako riešenie tejto situácie ponúka tzv. web-scraping tejto databázy, a následná analýza týchto rozhodnutí, čo so sebou prináša viaceré obmedzenia.

V porovnaní s rešeršovaním slovenských prameňov práva majú nástroje AI oveľa lepšie uplatnenie pri analýze nadnárodných prameňov práva (osobitne rozhodovacej praxe Európskeho súdu (ESLP)). Táto súdna inštitúcia je predmetom výskumu v oblasti právnej informatiky vďaka dostupnosti svojich rozhodnutí a štruktúrovanému charakteru judikatúry, ktorú tvorí.¹⁴ Z hlavných výskumných smerov možno pritom poukázať napr. na projekt ECtHR-PCR (European Court of Human Rights – Prior Case Retrieval), ktorý predstavuje komplexný dataset navrhnutý špeciálne pre úlohy vyhľadávania a analýzy predošlých rozhodnutí v judikatúre ESLP (oddeľujúci systematicky skutkový stav a odôvodnenie rozhodnutí),¹⁵ prípadne LeCoPCR, prístup založený na základe identifikácie cez právne koncepty a princípy (napr. rýchlosť konania, obmedzenie osobnej slobody, kruté a neľudské zaobchádzanie a pod.).¹⁶

Ďalšou oblasťou spadajúcou do tejto kategórie možností využitia AI pri advokátskej praxi, ktorá môže priniesť zvýšenú časovú efektivitu pre litigáciu, a v rámci ktorej je realizovaný aj výskum predstavuje argument mining. Táto oblasť sa zameriava na automatickú extrakciu, klasifikáciu a analýzu právnych argumentov v textových dokumentoch, čím je čiastočne možné zastrešiť aj potrebu rešerše,¹⁷ ako aj predikcie budúcich rozhodnutí.¹⁸

¹³ V spojitosti s týmto aspektom zároveň treba poukázať na skutočnosť, že nie všetky rozhodnutia súdov sú centralizované na jednom portáli, ako napr. v Rakúsku (porovnaj informačný systém RIS. Dostupný na: <https://www.ris.bka.gv.at/Judikatur/>).

¹⁴ In concreto v podobe prehľadnej databázy HUDOC.

¹⁵ TYSS, Santosh – HADDAD, Rashid – GRABMAIR, Matthias. ECtHR-PCR: A Dataset for Precedent Understanding and Prior Case Retrieval in the European Court of Human Rights. In: *Proceedings of the 2024 Joint International Conference on Computational Linguistics, Language Resources and Evaluation (LREC-COLING 2024)*, s. 5474.

¹⁶ TYSS, Santosh – NOLASCO, Isaac – GRABMAIR, Matthias. LeCoPCR: Legal Concept-guided Prior Case Retrieval for European Court of Human Rights cases. In: *NAACL (Findings)*, 2025, s. 1658.

¹⁷ XU, Huihui – ŠAVELKA, Jaromír – ASHLEY, Kevin. Using Argument Mining for Legal Text Summarization. In: VILLATA, Serena – HARAŠTA, Jakub – KŘEMEN, Petr (eds.). *Legal Knowledge and Information Systems*. Amsterdam: IOS Press, 2020. s. 185.

¹⁸ HABERNAL, Ivan et al.: Mining legal arguments in court decisions. In: *Artificial Intelligence and Law*, roč. 32, (2024), s. 582.

S týmto čiastkovým aspektom súvisí aj kombinácia vyššie uvedených charakteristík, do nástroja, ktorý kombinuje indexovanie rozhodnutí, roztriedenie jednotlivých častí rozhodnutí, a následne generovanie obsahu, pod ktorým možno rozumieť sumár rozhodnutia (skutkový stav prípadu, právna otázka, argumentácia strán, rozhodnutie a odôvodnenie).¹⁹

S ohľadom na tieto limity (spoľahlivosť a aktuálnosť) odporúčame sa na nástroje AI nespoliehať a nenahrádzať nimi vlastný rešerš.

Napriek limitom vo vzťahu k právnemu poriadku Slovenskej republiky môžu užitočne fungovať nástroje AI v prípadoch, kedy majú advokáti vlastné databázy judikatúry a nástroje AI (napr. Copilot) vyhľadávajú informácie v týchto uzatvorených databázach. Prínosom je výrazná úspora času. Úlohy trvajúce hodiny sú hotové za pár minút, zároveň schopnosť AI navrhovať nové argumentačné línie či analógie, ktoré by človek pre rozsah podkladov mohol prehliadnuť. Všetky AI výstupy však musia prejsť dôslednou verifikáciou advokátom. Rizikom sú tzv. halucinácie AI, teda vymyslené súdne rozhodnutia či nesprávne citácie. Tieto boli v rámci výskumu identifikované v intervale 20-40%.²⁰ Prípady halucinácie sa postupne začínajú vyskytovať aj v praxi, napr. prostredí Spojených štátov amerických, kde bol advokát sankcionovaný za predostretie rozhodnutia v rámci argumentácie, ktoré objektívne neexistovalo.²¹ Poučením je, že AI má advokátovi asistovať, nie ho nahradiť.

b) Tvorba podaní a iných písomných výstupov

Písanie právnych dokumentov predstavuje jeden z najčastejších a najnáročnejších aspektov právnej praxe, zahŕňajúci tvorbu zmlúv, žalôb, stanovísk, memoránd a podaní iného druhu. Generatívne AI modely, ktoré využívajú pokročilé technológie spracovania prirodzeného jazyka vykazujú výnimočné schopnosti v generovaní textu, čo ich predurčuje na efektívne nasadenie pri príprave prvotných návrhov právnych dokumentov. Nástroje umelej inteligencie sú však využiteľné aj pri koncipovaní jednoduchých právnych podaní, či dopĺňaní údajov do dokumentov (napr. personalizácia zmluvných dokumentov).

Teoretické základy využitia AI v právnom kontexte vychádzajú z pokročilých techník strojového učenia, ktoré dokážu spracovávať a generovať text s vysokou mierou koherencie. Tieto systémy sú trénované na rozsiahlych datasetoch právnych dokumentov, čo im umožňuje identifikovať štruktúry a vzorce charakteristické pre právnu terminológiu.

¹⁹ TYSS, Santosh et al. LexGenie: Automated Generation of Structured Reports for European Court of Human Rights Case Law. In: CoRR, 2025, s. 5.

²⁰ MUNIR, Bakht et al. Evaluating AI in Legal Operations: A Comparative Analysis of Accuracy, Completeness, and Hallucinations in ChatGPT-4, Copilot, DeepSeek, Lexis+ AI, and Llama 3. In: *International Journal of Legal Information*, roč. 53, č. 1 (2025), s. 7-8.

²¹ LYON, Christopher. Fake Cases, Real Consequences: Misuse of ChatGPT Leads to Sanctions. In: *NYLitigator*, roč. 28, č. 2 (2023), s. 12.

Například kancelária A&O Shearman²² zaviedla do praxe asistenta Harvey AI (postaveného na modeli GPT-4) na generovanie návrhov zmlúv v rôznych jazykoch a analýzu komplexných kontraktov.²³ Najpodstatnejším faktorom je azda rýchlosť, s akou AI zvláda generovať text. Zároveň tiež empirické štúdie naznačujú zvýšenie produktivity. V harvardskej štúdii zameranej prostredníctvom kvalitatívnych metód identifikovať prístup najväčších advokátskych kancelárií pôsobiacich v Spojených štátoch k AI jedna z dopytovaných spoločností uviedla, že experimentálny AI systém na vyjadrenia k žalobám skrátil čas prípravy z 16 hodín na 3–4 minúty.²⁴ Tieto výsledky korešpondujú s teoretickými predpokladmi o exponenciálnom zvýšení efektivity pri automatizácii rutinných úloh v právnej praxi.²⁵ Zároveň, takáto 100-násobná produktivita pri „úvodnom draftingu“ je lákavá, pričom okrem času sa často zvýši aj formálna kvalita (AI nevynechá žiadnu položku, používa konzistentný štýl). AI generuje text na základe pravdepodobnostných výpočtov na predpovedanie toho, ktoré slová by mali nasledovať v postupnosti,²⁶ takže môže vytvoriť gramaticky správne vety, ktoré však právne nedávajú zmysel alebo obsahujú nesprávne tvrdenia. Advokát musí výstup podrobne skontrolovať a upraviť formulácie tak, aby odrážali skutočnú dohodu strán či skutkový stav prípadu. Transparentnosť voči klientovi je kľúčová: v niektorých prípadoch (najmä tvorba podaní) by mal byť klient informovaný, že advokát použil AI generátor, ak to môže ovplyvniť výslednú prácu. Okrem samotnej tvorby podaní môžu byť nástroje AI využívané aj na gramatickú a štylistickú kontrolu, či úpravu podaní. Nástroje umelej inteligencie dokonca vedia upraviť podania v konkrétnom štýle alebo zjednotiť štýl právnych podaní.²⁷ Takýmto spôsobom si môže napríklad advokát upraviť podanie svojho koncipienta tak, aby štýlom vyjadrovania zodpovedalo jeho výstupom.

c) Due diligence

Pri due diligence čelia právnici obrovskému množstvu dokumentov, ktoré je nutné prečítať a vyhodnotiť. Moderné AI nástroje vedia zoradiť dokumenty podľa obsahu,

²² Allen Overy Shearman Sterling LLP.

²³ FAGAN, Frank. A View of How Language Models Will Transform Law. In: *Tennessee Law Review*, roč. 92, č. 1 (2024), s. 35-36.

²⁴ COUTURE, Robert J. The Impact of Artificial Intelligence on Law Firms' Business Models, Harvard Law School Center on the Legal Profession – Insights, 25.2.2025, dostupné na: <https://clp.law.harvard.edu/knowledge-hub/insights/the-impact-of-artificial-intelligence-on-law-law-firms-business-models/>

²⁵ SCHWARCZ, Daniel – MANNIGS, Sam et al. AI-Powered Lawyering: AI Reasoning Models, Retrieval Augmented Generation, and the Future of Legal Practice. Minnesota Legal Studies Research Paper No. 25-16, 2025, s. 30.

²⁶ BENGIO, Yoshua et al. A Neural Probabilistic Language Model. In: *Journal of Machine Learning Research*, roč. 3 (2003), s. 1137.

²⁷ TU, Sean – CYPHER, Amy – PERL, Samuel. Artificial Intelligence: Legal Reasoning, Legal Research and Legal Writing. In: *Minnesota Journal of Law, Science & Technology*, roč. 25, č. 2 (2024), s. 122.

automaticky extrahovať kľúčové údaje a dokonca navrhovať, ktoré dokumenty sú najrelevantnejšie pre daný prípad. V due diligence pri M&A transakciách sa etablovali špecializované nástroje ako Kira či Luminance, ktoré pomocou ML modelov vedia v stovkách zmlúv identifikovať rizikové klauzuly a vyabstrahovať ich pre právnikov na kontrolu.²⁸ Týmto spôsobom dokáže malý tím advokátov pokryť právny audit firmy s množstvom kontraktov za zlomok času oproti manuálnemu čítaniu. Napriek tomu, AI musí byť správne natrénovaná na daný kontext (napr. model, ktorý dobre funguje na anglických zmluvách, môže spočiatku prehliadať nuansy slovenskej zmluvy – vyžaduje doladenie) preto sa v praxi naďalej kombinujú AI a ľudský dohľad.

d) Sumarizácia spisov, zápisníc a dôkazov

Advokáti trávajú značný čas štúdiom spisových materiálov – rozsiahle spisy, protokoly z pojednávaní, svedecké výpovede či dôkazné listiny. Jazykové modely vynikajú v schopnosti sumarizovať text a vyťahovať podstatné body. Preto sa experimentuje s AI na sumare spisov a dôkazov pre potreby rýchlej orientácie.²⁹ Napríklad AI môže prejsť prepis svedeckej výpovede (napr. 50 strán) a zhrnúť právnikovi kľúčové tvrdenia s uvedením, na ktorej strane sa nachádzajú. Podobne dokáže zhrnúť súdne rozhodnutie do niekoľkých viet. Samozrejme, advokátske tímy musia dôkladne kontrolovať správnosť AI sumarizácií, nakoľko model nie vždy správne rozlíši, čo je podstatné a čo nie.

e) Predikcie výsledkov sporov

Umelá inteligencia sa dnes testuje nielen na sumarizáciu spisov a rozhodnutí, ale aj na predikciu právnych výsledkov. Najznámejším príkladom je platforma Lex Machina (LexisNexis), ktorá na základe rozsiahlych dát z amerických súdov dokáže odhadnúť pravdepodobnosť úspechu žaloby, trvanie konania alebo pravdepodobnosť zmieri.³⁰ Tento benefit možno využiť pri rozhodovaní o procesnej stratégii. Podobné prediktívne prístupy sa uplatňujú aj pri odhade nákladov, kedy veľké advokátske kancelárie nasadzujú interné modely, ktoré na základe historických údajov o stovkách prípadov predvídajú, koľko hodín práce a aké náklady si vyžiada nový spor.³¹

²⁸ JANG, Myeongjun, – STIKKEL, Gábor. Leveraging Natural Language Processing and Large Language Models for Assisting Due Diligence in the Legal Domain. In: *Proceedings of the 2024 Conference of the North American Chapter of the Association for Computational Linguistics: Human Language Technologies (Volume 6: Industry Track)*, 2024, s. 155.

²⁹ ASHLEY, Kevin – BRIDEWELL, Will. Emerging AI & Law approaches to automating analysis and retrieval of electronically stored information in discovery proceedings. In: *Artificial Intelligence and Law*. roč. 18, č. 4 (2010), s. 312-313.

³⁰ FINA, Siegfried – NG, Irene. Big Data & Litigation: Analyzing the Expectation of Lawyers to Provide Big Data Predictions when Advising Clients. In: *Indian Journal of Law and Technology*. roč. 13, č. 1 (2017), s. 3.

³¹ PERLIN, Jonah. How the Billable Hours Can Survive Generative AI. In: *Stetson Business Law Review*, Perlin, Jonah, How The Billable Hour Can Survive Generative AI (20/06/ 2025). Dostupné na: <https://ssrn.com/abstract=5313848>, s. 3.

Zaujímavým príkladom v oblasti predikcie je aj judikatúra ESLP. Už v roku 2016 konkrétna štúdia preukázala, že algoritmy dokážu s približne 79 % presnosťou odhadnúť, či ESLP na konkrétnom skutkovom stave identifikuje porušenie niektorého z článkov Dohovoru.³² Neskoršie štúdie potvrdili, že moderné jazykové modely sú schopné zachytiť jazykové vzorce typické pre prípady, kde k porušeniu došlo.³³ Takéto nástroje môžu mať nielen relevanciu pre výskum (pomáhajú skúmať konzistentnosť rozhodovania a odhaľovať štrukturálne vzorce v rozhodnutiach), ale z praktického hľadiska by mohli slúžiť aj advokátom, ktorí sa rozhodujú, či podať sťažnosť do Štrasburgu.

Tieto prístupy však tiež prinášajú významné riziká a obmedzenia. Predikcia nikdy nie je úplne spoľahlivá, pričom každé jedno rozhodnutie závisí od kvality dôkazov, hodnotiacich úvah sudcov. Kritici upozorňujú na riziko tzv. automatického determinizmu, teda ak by sa predikčné modely začali považovať za istý výsledok sporu, mohlo by to ohroziť dôveru v nezávislosť súdnictva.³⁴

f) Iné možnosti využitia

Ďalšími možnosťami, ktoré sa otvárajú je využitie AI pri celkovej organizácii práce advokáta a advokátskej kancelárie. Chatboti poháňaní AI dokážu na webstránke advokátskej kancelárie zodpovedať základné otázky potenciálnych klientov (napr. postup pri rozvode, požiadavky na založenie s.r.o.) šetria tak čas advokátov pri vstupnej komunikácii. Za každou právnou radou by však v praxi mal stáť advokát, pretože jednou zo zásad využívania umelej inteligencie v právnej praxi je, že AI nemá poskytovať neschválené právne rady. AI zvyšuje produktivitu advokátskych tímov aj v bežných administratívnych činnostiach. AI nástroje ako Microsoft 365 Copilot integrujú GPT 4 do nástrojov Office ako napr. Outlook, Word, Excel či Teams – právnici to využívajú na automatické spísanie zápisníc z porady, návrhy odpovedí na e-maily alebo plánovanie kalendára. Nástroje umelej inteligencie dokážu okrem iného strážiť lehoty, plánovať úlohy, či prepisovať a prekladať hovory s klientom, prípadne generovať z nich poznámky pre advokáta.

Na záver tejto časti je možno uviesť zhrnutie, že je zrejmé, že AI už dnes preniká do všetkých hlavných činností advokáta – od rešerše, cez písanie a analýzy, až po komunikáciu. Správne implementovaná zvyšuje rýchlosť a kvalitu, umožňuje advokátom sústrediť sa na strategickú prácu a prináša nové služby klientom. Zároveň však mení kompetenčný profil advokáta – okrem právnych znalostí potrebuje

³² ALETRAS, Nicolaos et al. Predicting judicial decisions of the European Court of Human Rights: a Natural Language Processing perspective. In: *PeerJ Computer Science*. roč. 2, č. 1, (2016), s. 2.

³³ Pozri napr. MEDVEDEVA, Masha – VOLS, Michel – WIELING Martijn. Using machine learning to predict decisions of the European Court of Human Rights. In: *Artificial Intelligence and Law*. roč. 28, č. 2 (2020) s. 237-266.

³⁴ SURDEN, Harry. Machine Learning and Law. In: *Washington Law Review*. roč. 94, č. 1, (2019), s. 109-110.

rozumieť limitom a nastaveniu AI, vedieť ju kontrolovať a integrovať do procesov tak, aby bol neznehodnotil svoju advokátsku kvalitu a aby zachovaný štandard odbornosti a dôvernosti.

Riziká využívania nástrojov umelej inteligencie v advokácii

Využívanie AI nástrojov advokátmi prináša okrem výhod aj značné riziká, ktoré je potrebné reflektovať a eliminovať. Ide najmä o oblasti dôvernosti (advokátske tajomstvo), ochrany osobných údajov, spoľahlivosti a zodpovednosti za výstupy AI, dodržiavania profesijnej etiky. Zároveň je nevyhnutné, aby sa z advokácie nevytratil ľudský faktor a empatia.

a) Advokátske tajomstvo a dôvernosť komunikácie

Advokátske tajomstvo predstavuje základný pilier advokátskeho povolania, ktorý sa v ére umelej inteligencie stretáva s novými a komplexnými výzvami. V súvislosti s digitalizáciou poskytovania služieb môže byť advokátske tajomstvo dotknuté štátom pri zaisťovacích úkonoch,³⁵ ale aj s tým súvisiacim postupom a využívaním rôznych analytických nástrojov na odhaľovanie trestnej činnosti.³⁶ Zároveň však oveľa častejším rizikom pre bežnú advokátsku prax môžu predstavovať generatívne nástroje. Tým je potom výsostne ohrozené právo klientov, ktorí v takýchto prípadoch častokrát nie sú ani informovaní o konečných dopadoch vo vzťahu k citlivým informáciám, ktoré zverili advokátovi. Tradičné poňatie advokátskej mlčanlivosti sa tak musí prispôbiť realitám cloud-based AI systémov, kde dáta môžu byť spracovávané na vzdialených serveroch mimo kontroly samotného advokáta. Tento problém je vnímaný aj doktrínou, ktorá demonštruje, že sofistikované útoky dokážu z veľkých jazykových modelov extrahovať citlivé informácie, ktoré boli súčasťou tréningových dát, čím sa potvrdzuje obava o možnom zneužití advokátskych materiálov vložených do nástrojov ako napr. ChatGPT.³⁷ Kľúčovou problematikou je tzv. *training contamination*, situácia, keď sa dôverné údaje klienta môžu stať súčasťou tréningového korpusu AI modelu a následne sa môžu objaviť v odpovediach pre iných

³⁵ K tomu pozri najnovšiu rozhodovaciu prax ESĽP vo vzťahu k Slovenskej republike: HRON, Igor – MLKVÁ ILLÝOVÁ, Zuzana. ECtHR: Kulák v. Slovakia (Application no. 57748/21, 3 April 2025): Exposing Structural Flaws in the Slovak Code of Criminal Procedure on Legal Professional Privilege. In: *Bratislava Law Review*, roč. 9, č. 1 (2025), s. 255-268.

³⁶ COSTANTINI, Stefania – DE GASPERIS, Giovanni – OLIVIERI, Raffaele. Digital forensics and investigations meet artificial intelligence. In: *Annals of Mathematics and Artificial Intelligence*, roč. 86, č. 1 (2019), s. 194.

³⁷ LI, Haoran et al. Multi-step Jailbreaking Privacy Attacks on ChatGPT. In: *Findings of the Association for Computational Linguistics: EMNLP 2023*, s. 4144-4145.

užívateľov.³⁸ Aj v takýchto prípadoch však existuje výskum, zameraný na vytvorenie praktických nástrojov pomáhajúcich maskovať citlivé údaje pred ich odoslaním do externých systémov.³⁹ Akademická literatúra tiež odporúča implementáciu mechanizmov založených na homomorfnom šifrovaní pre zabezpečenie toho, že aj v prípade kompromitácie systému zostanú dáta klientov nečitateľné pre neautorizované osoby.⁴⁰

b) Ochrana osobných údajov

Úzko súvisiaca téma s dôvernosťou je ochrana osobných údajov. Advokátske spisy typicky obsahujú osobné údaje (klientov, protistrán, svedkov). V právnych prípadoch často figurujú aj osobitné kategórie údajov (zdravotné záznamy, údaje o trestných činoch, politických názoroch atď.) Advokát preto dávať veľký pozor na to, aby dokumenty, ktoré nahráva do nástrojov AI anonymizoval. Výnimkami sú tie nástroje, kde je ochrana zabezpečená (napr. Copilot).

c) Halucinácie, chyby a potreba verifikácie

Tzv. halucinácie AI sú sebavedomo podané, no vymyslené informácie – predstavujú špecifické riziko generatívnych modelov. V právnom kontexte sú extrémne nebezpečné: advokát nesmie predložiť súdu nepravdivé tvrdenia alebo falošné dôkazy. AI žiaľ môže halucinovať súdne rozhodnutia – vyššie uvedený incident *Mata v. Avianca* z roku 2023 je mementom, keď nástroj AI poskytol advokátovi zoznam neexistujúcich súdnych rozhodnutí a ten bez overenia podal taký dokument súdu.

Od prípadu *Mata v. Avianca* bolo výskumom identifikovaných takmer 400 halucinácií v súdnych podaniach.⁴¹ Toto číslo pravdepodobne podhodnocuje skutočný rozsah problému, keďže zahŕňa len odhalené prípady v rámci súdneho konania. Napriek tomu, aj takéto číslo pôsobí ako veľké varovanie pre právnu prax.

Chyby vo výstupoch môžu byť tiež spôsobené exaktnosťou právnického vyjadrovania s ktorou môžu mať nástroje AI problém, obzvlášť pokiaľ ide o výstupy v slovenskom jazyku. Vety, ktoré sú na prvý pohľad perfektné, nemusia dávať žiaden zmysel z právneho hľadiska. Z toho vyplýva povinnosť verifikovať AI výstupy a dopĺňať ich vlastnými poznatkami a vedomosťami.

d) Absencia ľudského faktora

³⁸ JIANG, Minhao et al. Does data contamination make a difference? insights from intentionally contaminating pre-training data for language models. In *ICLR 2024 Workshop on Navigating and Addressing Data Problems for Foundation Models.*, 2024, s. 2.

³⁹ DEMIR, Mikail et al. LegalGuardian: A Privacy-Preserving Framework for Secure Integration of Large Language Models in Legal Practice. In *arXiv preprint arXiv:2501.10915* (2025), s. 6.

⁴⁰ DE CASTRO, Leo et al. Privacy-preserving large language model inference via GPU-accelerated fully homomorphic encryption. In: *Neurips Safe Generative AI Workshop 2024*, s 5.

⁴¹ CHARLOTIN, Damien. AI Hallucination Cases. Dostupné na: <https://www.damiencharlotin.com/hallucinations/>.

AI má byť pomocníkom pri práci advokáta a nemá ju nahradiť. Jedným z rizík využívania nástrojov umelej inteligencie môže byť rezignácia na zapájanie vlastného rozumu, využívanie a aplikovanie vlastných skúseností, čím dochádza k zníženiu kvality výstupov a celkovej práce advokáta. Zároveň je v advokácii nevyhnutná aj určitá miera empatie a vnímanie očakávaní a priorít klienta s ohľadom na jeho konkrétnu situáciu. Nástroje umelej inteligencie, akokoľvek zdokonalené a natrénované tieto aspekty nemôžu nikdy nahradiť. Preto je nutné, aby si advokáti zachovali svoje kritické uvažovanie a nespoliehali sa výlučne na výstupy vypracované nástrojmi umelej inteligencie. Vo všeobecnosti preto platí pre advokátov varovanie pred vkladaním akýchkoľvek klientskych dát do voľne dostupných online AI, kde s poskytovateľom nemáte zmluvný vzťah – to je z etického hľadiska považované za porušenie povinnosti mlčanlivosti.

Výsledky prieskumu – využívanie umelej inteligencie v advokátskej praxi v podmienkach Slovenskej republiky

V rámci uskutočneného výskumu bol realizovaný dotazníkový prieskum medzi advokátmi pôsobiacimi na Slovensku. Cieľom bolo zistiť, či a v akej miere využívajú nástroje umelej inteligencie pri výkone advokácie. Do prieskumu sa zapojilo 67 advokátov, ktorí odpovedali na dve základné otázky. Prvá sa týkala toho, či pri výkone advokácie využívajú nástroje umelej inteligencie. Druhá otázka smerovala k bližšej konkretizácii využívaných nástrojov a účelov ich použitia. Zo 65 oslovených advokátov uviedlo 40 respondentov, že pri výkone advokácie využívajú nástroje umelej inteligencie, zatiaľ čo 25 respondentov deklarovalo, že takéto nástroje nevyužívajú. Sumárne možno zhrnúť, že z oslovených respondentov 61,5% nástroje AI používa, zatiaľ čo 38,5% ich nepoužíva.

Druhy nástrojov umelej inteligencie a účely ich využitia

Pokiaľ ide o konkrétne druhy využívaných nástrojov, výsledky ukázali, že najpopulárnejším nástrojom je ChatGPT, ktorý využíva až 75 % advokátov, ktorí deklarovali prácu s AI. Ostatné nástroje sa používajú podstatne menej: Microsoft Copilot využíva 20 % a Perplexity rovnako 20 % respondentov, zatiaľ čo Gemini uviedlo ako používaný nástroj 10 % advokátov.

Z hľadiska vekovej štruktúry respondentov je najvyššia miera využívania AI prítomná medzi advokátmi vo veku do 30 rokov (85,7 %). V kategórii advokátov vo veku 30 až 40 rokov používa AI 65,5 % respondentov. Medzi advokátmi vo veku 40 až 50 rokov uviedlo využívanie AI približne 56 % respondentov. Z advokátov starších ako 60 rokov neuviedol využívanie AI žiaden respondent.

Pokiaľ ide o účely využívania týchto nástrojov, najčastejšie boli uvádzané nasledovné činnosti:

- právne rešerše,
- príprava základných konceptov podaní,
- koncipovanie e-mailovej komunikácie,
- analýza právnych predpisov,
- základná analýza prípadu,
- gramatická a štylistická kontrola podaní,
- jazyková korektúra anglických textov a preklady,
- tvorba osnov, tabuliek a prehľadov.

Z výsledkov uvedeného prieskumu je zrejmé, že viac ako polovica advokátov nástroje umelej inteligencie využíva. Samozrejme, ide len o vybranú, pomerne malú vzorku, no aj tak sú výsledky výrazne v prospech využívania nástrojov AI. Napriek nárastu využívania nástrojov umelej inteligencie medzi slovenskými advokátmi Slovenská advokátska komora zatiaľ nevydala osobitné usmernenie k AI. V Bulletin slovenskej advokácie (BSA) však téma rezonuje – napr. úvodník 1/2024 poukazuje na vývoj legislatívy EÚ v AI a potrebu pripraviť sa. Na jeseň 2023 SAK organizovala stretnutie k AI s ministrom spravodlivosti, kde sa zhodli, že AI môže zrýchliť prácu, ale musí byť regulovaná a nesmie narušiť podstatu povolání. Predseda SAK jasne povedal, že advokát nemôže slepo dôverovať AI (citované vyššie), a zdôraznil riziká pre tajomstvo a ochranu údajov. Teda postoj SAK je obozretný. Nejaké záväzné stanovisko (napr. doplnenie etického kódexu) zatiaľ nebolo prijaté. Pokiaľ ide o GDPR, na Slovensku nie je špecifická úprava, je priamo uplatniteľné nariadenie. Zákon o advokácii zostáva nezmenený, ale jeho pojmy ako advokátske tajomstvo sa musia interpretovať aj vo svetle nových hrozieb (t.j. posielanie informácií do AI bez súhlasu klienta by mohlo byť disciplinárnym previnením porušenia povinností advokáta).

Záver

Umelá inteligencia predstavuje pre advokáciu dvojsečnú zbraň – môže významne zvýšiť produktivitu a dostupnosť práva, no zároveň nesie riziká pre základné piliere advokátskej etiky a kvality. Kľúčom je zodpovedné zavádzanie: advokáti musia ostať verní svojim povinnostiam (voči klientovi, súdu, právnomu poriadku) a použiť AI len ako nástroj, ktorý im pomáha tieto povinnosti plniť lepšie, nie ako náhradu, ktorá by ich povinnosti obchádzala. V neposlednom rade, advokátske komory a regulátori majú úlohu poskytnúť vedenie – jasné pravidlá a usmernenia, aby sa zabezpečilo, že AI bude nasadená v súlade s hodnotami právneho štátu a práv klientov. Pri správnom prístupe sa AI môže stať prirodzenou súčasťou advokátskej praxe, podobne ako kedysi e-mail či online rešerše – urýchli prácu, no ľudský rozum, integrita a empatia advokáta ostanú nenahraditeľné.

Zoznam použitej literatúry

1. ALETRAS, Nicolaos – TSARAPATSANIS, Dimitrios – PREOȚIUC-PIETRO, Daniel – LAMPOS, Vasileios. Predicting judicial decisions of the European Court of Human Rights: a Natural Language Processing perspective. In: PeerJ Computer Science, roč. 2, č. 1 (2016), s. 2.
2. ALLEN, Kevin – BRIDEWELL, Will. Emerging AI & Law approaches to automating analysis and retrieval of electronically stored information in discovery proceedings. In: Artificial Intelligence and Law, roč. 18, č. 4 (2010), s. 312-313.
3. American Bar Association, Standing Committee on Ethics and Professional Responsibility. Formal Opinion 512: Generative Artificial Intelligence Tools. 2024. Dostupné na: https://www.americanbar.org/content/dam/aba/administrative/professional_responsibility/ethics-opinions/aba-formal-opinion-512.pdf.
4. BENGIO, Yoshua – DVIVAN, Réjean – VINCENT, Pascal. A Neural Probabilistic Language Model. In: Journal of Machine Learning Research, roč. 3 (2003), s. 1137.
5. CHARLOTIN, Damien. AI Hallucination Cases. Dostupné na: <https://www.damiencharlotin.com/hallucinations/>.
6. CHOI, Jonathan – MONAHAN, Amy – RACHLINSKI, Jeffrey J. Lawyering in the Age of Artificial Intelligence. In: Minnesota Law Review, roč. 109, č. 1 (2024), s. 150.
7. COSTANTINI, Stefania – DE GASPERIS, Giovanni – OLIVIERI, Raffaele. Digital forensics and investigations meet artificial intelligence. In: Annals of Mathematics and Artificial Intelligence, roč. 86, č. 1 (2019), s. 194.
8. Council of Bars and Law Societies of Europe. Guide on the use of Artificial Intelligence-based tools by lawyers and law firms in the EU. 2022. Dostupné na: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/IT_LAW/ITL_Reports_studies/EN_ITL_20220331_Guide-AI4L.pdf.
9. COUTURE, Robert J. The Impact of Artificial Intelligence on Law Firms' Business Models. In: Harvard Law School Center on the Legal Profession – Insights, 25.2.2025. Dostupné na: <https://clp.law.harvard.edu/knowledge-hub/insights/the-impact-of-artificial-intelligence-on-law-law-firms-business-models/>.
10. DE CASTRO, Leo – CHEN, Yuxi – WANG, Shenzhi – SONG, Dawn. Privacy-preserving large language model inference via GPU-accelerated fully homomorphic encryption. In: NeurIPS Safe Generative AI Workshop 2024, s. 5.
11. DEMIR, Mikail – YILMAZ, Abdullah – KAYA, Berk. LegalGuardian: A Privacy-Preserving Framework for Secure Integration of Large Language Models in Legal Practice. In: arXiv preprint arXiv:2501.10915 (2025), s. 6.

12. FAGAN, Frank. A View of How Language Models Will Transform Law. In: *Tennessee Law Review*, roč. 92, č. 1 (2024), s. 35-36.
13. FBE – Federation of European Bars. European Lawyers in the Era of Chat-GPT: Guidelines 2.0 on how European lawyers should act regarding AI (ChatGPT). 2023. Dostupné na: <https://www.fbe.org/wp-content/uploads/2024/10/European-lawyers-in-the-era-of-ChatGPT-Guidelines-2.0-on-how-lawyers-should-take-advantage-of-the-opportunities-offered-by-large-language-models-and-generative-AI.pdf>.
14. FINA, Siegfried – NG, Irene. Big Data & Litigation: Analyzing the Expectation of Lawyers to Provide Big Data Predictions when Advising Clients. In: *Indian Journal of Law and Technology*, roč. 13, č. 1 (2017), s. 3.
15. HABERNAL, Ivan – RUPP, Constantin – HIRSCH, Tobias. Mining legal arguments in court decisions. In: *Artificial Intelligence and Law*, roč. 32 (2024), s. 582.
16. HACKER, Philipp – ENGEL, Andreas – MAUER, Marco. Regulating ChatGPT and other Large Generative AI Models. In: *Proceedings of the 2023 ACM Conference on Fairness, Accountability, and Transparency (FACCT '23)*. Association for Computing Machinery, 2023, s. 1112–1123. <https://doi.org/10.1145/3593013.3594067>.
17. HRON, Igor – MLKVÁ ILLÝOVÁ, Zuzana. ECtHR: Kulák v. Slovakia (Application no. 57748/21, 3 April 2025): Exposing Structural Flaws in the Slovak Code of Criminal Procedure on Legal Professional Privilege. In: *Bratislava Law Review*, roč. 9, č. 1 (2025), s. 255-268.
18. JANG, Myeongjun – STIKKEL, Gábor. Leveraging Natural Language Processing and Large Language Models for Assisting Due Diligence in the Legal Domain. In: *Proceedings of the 2024 Conference of the North American Chapter of the Association for Computational Linguistics: Human Language Technologies (Volume 6: Industry Track)*, 2024, s. 155.
19. JIANG, Minhao – WANG, Yiran – LI, Zhe. Does data contamination make a difference? Insights from intentionally contaminating pre-training data for language models. In: *ICLR 2024 Workshop on Navigating and Addressing Data Problems for Foundation Models*, 2024, s. 2.
20. LI, Haoran – CHEN, Xiang – WANG, Kai. Multi-step Jailbreaking Privacy Attacks on ChatGPT. In: *Findings of the Association for Computational Linguistics: EMNLP 2023*, s. 4144-4145.
21. LYON, Christopher. Fake Cases, Real Consequences: Misuse of ChatGPT Leads to Sanctions. In: *NYLitigator*, roč. 28, č. 2 (2023), s. 12.
22. MA, Guangze. Informetric Analysis of Researches on Legal Issues Related to Artificial Intelligence. In: *Asia Conference on Cognitive Engineering and Intelligent Interaction (CEII)*, 2023, s. 131.

23. MEDVEDEVA, Masha – VOLS, Michel – WIELING, Martijn. Using machine learning to predict decisions of the European Court of Human Rights. In: *Artificial Intelligence and Law*, roč. 28, č. 2 (2020), s. 237-266.
24. MUNIR, Bakht – SHAH, Arsalan – KHAN, Imran et al. Evaluating AI in Legal Operations: A Comparative Analysis of Accuracy, Completeness, and Hallucinations in ChatGPT-4, Copilot, DeepSeek, Lexis+ AI, and Llama 3. In: *International Journal of Legal Information*, roč. 53, č. 1 (2025), s. 7-8.
25. PERLIN, Jonah. How the Billable Hours Can Survive Generative AI. In: *Stetson Business Law Review*, 20.6.2025, s. 3. Dostupné na: <https://ssrn.com/abstract=5313848>.
26. SCHWARCZ, Daniel – MANNINGS, Sam – KRAKOW, David et al. AI-Powered Lawyering: AI Reasoning Models, Retrieval Augmented Generation, and the Future of Legal Practice. *Minnesota Legal Studies Research Paper No. 25-16*, 2025, s. 30.
27. SIINO, Marco – AMARAL, Pedro – LOPEZ, Juan et al. Exploring LLMs Applications in Law: A Literature Review on Current Legal NLP Approaches. In: *IEEE Access*, roč. 13, č. 1 (2025), s. 18255. doi:10.1109/ACCESS.2025.3533217.
28. SRA – Solicitors Regulation Authority. SRA approves first AI-driven law firm – Garfield.Law. Tlačová správa 6.5.2025. Dostupné na: <https://www.sra.org.uk/garfield-ai>.
29. SURDEN, Harry. Machine Learning and Law. In: *Washington Law Review*, roč. 94, č. 1 (2019), s. 109-110.
30. TU, Sean – CYPHERT, Amy – PERL, Samuel. Artificial Intelligence: Legal Reasoning, Legal Research and Legal Writing. In: *Minnesota Journal of Law, Science & Technology*, roč. 25, č. 2 (2024), s. 122.
31. TYSS, Santosh – HADDAD, Rashid – GRABMAIR, Matthias. ECtHR-PCR: A Dataset for Precedent Understanding and Prior Case Retrieval in the European Court of Human Rights. In: *Proceedings of the 2024 Joint International Conference on Computational Linguistics, Language Resources and Evaluation (LREC-COLING 2024)*, s. 5474.
32. TYSS, Santosh – NOLASCO, Isaac – GRABMAIR, Matthias. LeCoPCR: Legal Concept-guided Prior Case Retrieval for European Court of Human Rights cases. In: *NAACL (Findings)*, 2025, s. 1658.
33. TYSS, Santosh – VARGAS, Alberto – GRABMAIR, Matthias et al. LexGenie: Automated Generation of Structured Reports for European Court of Human Rights Case Law. In: *CoRR*, 2025, s. 5.
34. XU, Huihui – ŠAVELKA, Jaromír – ASHLEY, Kevin. Using Argument Mining for Legal Text Summarization. In: VILLATA, Serena – HARAŠTA, Jakub – KŘEMEN, Petr (eds.). *Legal Knowledge and Information Systems*. Amsterdam: IOS Press, 2020, s. 185.

Kontaktné údaje

doc. JUDr. Zuzana Ilkvá Illýová, PhD.

zuzana.illyova@flaw.uniba.sk

Univerzita Komenského v Bratislave,

Právnická fakulta, Ústav klinického právneho vzdelávania

Mgr. Igor Hron, PhD.

igor.hron@flaw.uniba.sk

Univerzita Komenského v Bratislave,

Právnická fakulta, Katedra právnych dejín a právnej komparatistiky